

zijn aspecten (auteurs, regisseurs, gezelschappen, acteurs, theaterscholen zelfs) aan bod komt, geselecteerd op basis van de intuïtie, van de vele persoonlijke contacten en relaties van Crombecque in het milieu (als oud-directeur van het Festival d'Automne in Parijs, als college-studiegenoot van o.a. Jean-Pierre Vincent, Ariane Mnouchkine, Patrice Chéreau) en met vooral de creatie als centraal motief. Waar voorheen, onder de directie van Bernard Faivre d'Arcier, het festival zeer breed programmeerde, is zijn profiel nu scherper afgetekend rond specifiek het Franse theater. Daar is heel wat kritiek op, ook in Frankrijk, bij theaterliefhebbers die met name het internationale referentiekader missen voor dat Frans theater. Wel biedt het festival nu een ideale gelegenheid om binnen een beperkte periode een soort "stand van zaken" op te maken van het theater zoals dat vandaag in Frankrijk evolueert.

Spectaculaire coproducties zoals *Le Soulier de Satin* horen daar in ieder geval bij, maar ook meer kleinschalige initiatieven zoals dit jaar het auteursproject rond Robert Pinget, van wie maar liefst vier theaterproducties en een radiofeuilleton werden gepresenteerd. Initiatiefnemer van dit project was Joël Joanneau, een nog jong regisseur die gefascineerd geraakte door het werk van Pinget en die zijn enthousiasme voor deze zowat vergeten toneel auteur overdroeg op Alain Crombecque. Pinget wordt als romancier algemeen beschouwd als een vooraanstaand Frans auteur. Dat zijn stukken – ooit gecreëerd door theatergrootheden als Jean Vilar, Jean-Louis Barrault of Pierre Dux – zo weinig bekend zijn en gespeeld worden, is toch wel merkwaardig gezien de opvallende kwaliteiten ervan. Vooral de door Pinget gehanteerde taal – voor het niveau refereer ik naar Beckett – met zijn heel persoonlijke stijl en kleur werkt zeer sterk. *L'Hypothèse*, een monoloog geregisseerd door Joanneau, is bijvoorbeeld een pareltje qua schrijftuur: een subtiel woordspel met dat aparte, typische taalgebruik van Pinget, gehanteerd door zijn Mortin-personage. Mortin is een soort conférencier, zowat de Monsieur Hulot van het theater, een individu opgesloten in een metaal labirint, gevormd door de taal, door het schrijven en de moeilijkheden bij dat schrijven. Niet toevallig fungeren een manuscript en de auteur ervan als belangrijkste attributen (fictief) personage in *L'Hypothèse*. Hopelijk kan de nadrukkelijke aanwezigheid van Pinget op het Festival van Avignon – met de bijhorende media-ruchtbaarheid – een herontdekken en her-

waarden van deze toneel auteur teweegbrengen. Op die manier kan zo'n prestigieus festival toch een soort gangmakersfunctie vervullen (wat vorig jaar via vergelijkbare auteursprojecten rond Valère Novarina en Nathalie Sarraute ook al gebeurde).

Het geven van creatie-opdrachten en de meerwaarde die zo'n festivalproductie dan meekrijgt, kan echter ook nefast werken. Zo creëerde Tilly, een hedendaags auteur die ook al bij ons gespeeld werd (*Charcuterie Fine* bij het NTG bijvoorbeeld), een nieuw stuk rond racisme. Tilly, die een soort hyperrealisme als schrijfstijl ontwikkeld heeft, hanteert datzelfde hyperrealisme ook als regisseur. Hij laat acteurs spelen alsof ze niet spelen. Bovenop die verdubbeling van het tekstuele op het acteer niveau speelt à bon Bamboula zich ook nog eens af in een extreem hyperrealistisch decor. Het resultaat is een over-expliciete productie waarin alle mogelijke clichés rond vooroordelen tegenover negers de revue passeren, op het banale af. Dat het thema racisme aan de orde stond, was voor iedereen wel duidelijk zonder dat Marie-Jo bijvoorbeeld hoefde te schreeuwen: "Je suis raciste moi, je n'aime pas les nègres!". Het publiek wordt hier danig onderschat.

De absolute revelatie van het festival was voor mij dit jaar *Les Petits Pas* van Jérôme Deschamps, een soort "brique-braque" van muzikale fragmenten met slapstickscènes. De originaliteit van deze voorstelling ligt vooral bij de cast: een heel excentrieke verzameling hoogbejaarde zangers en zangeressen (de oudste is maar liefst 88) met de meest ongelooflijke carrières achter de rug (van doublure voor Luis Mariano tot hoofdboekhouder bij de Follies Bergères). Parallel met de schlagers die zij brengen (evergreens als *Je suis seule ce soir*), live begeleid door een piano en een strijkersensemble, loopt er een tweede plot met een tonronde schouwburgconciërge (?), haar graatmagere partner en hun (onzichtbare) hond als protagonisten. Los van het zingen van de oudjes zie je het dagelijkse, extreem slonzige leven van dit tweetal: zij morsen met eten, gooien met lege wijnglazen, vallen over etensresten en andere rommel; kortom, alle ingrediënten voor een flinke portie slapstick in de beste traditie zijn aanwezig. Het geheel levert een buitengewoon originele, amusante voorstelling op, vol verrassingen, onverwachte wendingen (ooit een 85-jarige zomaar een dubbele salto zien maken?) en vooral met de hoogbejaarde zangers in de hoofdrol. Ze brengen hun acts met zo'n overtuiging, vitaliteit en authentici-

teit – ten slotte gaat het om liedjes uit "hun" tijd – dat je ontroerd zit te genieten bij zoveel enthousiasme. Vooral ook omdat *Les Petits Pas* geen moment neigt naar goedkope sentimentaliteit.

Jérôme Deschamps heeft hier een bijzonder werkzame structuur gevonden, waarbinnen de verschillende niveaus elkaar perfect in evenwicht houden (het strijkorkest, de zangers, de slapstick van de acteurs van zijn gezelschap). Nochtans blijft zo'n voorstelling een gewaagde onderneming door de fragiliteit van het spektakel dat door vorm en inhoud voortdurend balanceert op de smalle grens tussen sentimentaliteit en (gezonde) nostalgie. In *Les Petits Pas* komt Deschamps met die "afgeschreven" zangers, geplaatst in een daarvoor ideaal "afgeschreven", vervallen aandoend decor (de productie werd trouwens gecreëerd in de Bouffes du Nord, ook al een "afgeschreven" schouwburg in Parijs), tot een verbluffend resultaat, wars van elke vorm van commerciële sensatiezucht. *Les Petits Pas* is duidelijk levenselixir voor deze bejaarden; waar theater nog goed kan voor zijn, denk je dan. In zoverre zelfs dat je sympathie voelt voor de ongecompliceerde manier waarop die mensen elk moment van het nog mogen meemaken van zo'n triomf beleven. Zoals voor die ene sopraan van 88 die op de persconferentie de volgende wens uitdrukte: "Het is de eerste keer dat ik in Avignon ben. Ik ben zeer gelukkig om dit te mogen beleven en hoop volgend jaar opnieuw uitgenodigd te worden." Rendez-vous in Avignon '88.

Alex Mallems

Stuttgart

Theater der Welt

De vergelijking tussen theater en voetbal is zeer beproefd en slaat meestal nergens op; ter gelegenheid van het vierde Theater der Welt festival zullen we ze nog maar eens berijden. Niet omdat ex-Anderlecht-trainer Arie Haan Stuttgart zal aanvoeren en hier gelijktijdig aankwam, hoewel de bedragen die in Duitsland bij regisseurstransfers betaald worden vergelijkbaar zijn met die in de sport, of omdat de sponsors zo opvallend in het festivalbeeld aanwezig waren (rokers konden hier een aardige hoeveelheid gratis pakjes M. inslaan), wel ter wille van de opkomst en de res-

pons van het publiek. Zelden zag ik zo'n wild enthousiaste menigte op de tribunes. Een voorstelling met drie of vier applausronden kon als matig beschouwd worden, bijna normaal was een daverend geklap en luidkeels gejubel. Vond men het echt goed dan was er geen houden aan: het handgeklap werd overstemd door oorverdovend voetwerk, de rondjes bleven duren, bloemen werden aan de spelers gegeven en in de zaal geworpen, nog meer trappelen, nog meer juichen. De zalen (en een Kammertheater of Kleines Haus in Duitsland zijn naar onze normen reeds groot) zaten altijd afgeladen vol, de meeste voorstellingen waren weken op voorhand uitverkocht. Wie twijfelt of theaterfestivals vandaag nog zinvol zijn, kon hier meemaken dat ze vooral een niet te onderschatten publieksfunctie hebben: er wordt een enorme hoeveelheid mensen aangesproken die misschien anders niet naar theater gaan. Of ze daarmee blijvend de smaak te pakken hebben is een andere zaak. Dit festival was in elk geval responsgemeten en een enorm succes.

Het Theater der Welt is een Duitse versie van het internationale Theater der Nationen: het wordt ook georganiseerd door het ITI (Internationaal Theaterinstituut), m.n. door de Westduitse afdeling, en het is ook een reizend festival dat tweejaarlijks in een andere stad opgezet wordt. Het ITI-verband blijkt ook uit de opzet: het samenbrengen van theater uit zeer verschillende culturen en werelddelen vanuit de Unesco-overtuiging dat culturele openheid bijdraagt tot de wereldvrede. Typisch in dat verband was de Russische vertegenwoordiging die aangekondigd werd in het teken van *glasnost* en verbodering: "Es taut. Drei Stücke aus die Sowjetunion". Verder waren er groepen uit Hongarije, Noord- en Zuid-Amerika, Zuid-Afrika, Engeland, Japan, Italië, Duitsland, Frankrijk en België. Een rijke affiche, een zeer aantrekkelijk aanbod, maar als je nauwkeuriger toekijkt blijkt dat we in België zeer verwend worden: bijna alle groepen zijn al langs België gepasseerd, recent (b.v. Suzuki Company of Toga, Peter Sellars) of in het verleden (o.a. George Coates, Grupo de Teatro Macunaima, Grips Theater Berlin, Sosta Palmizi). Onze organisaties doen hun werk blijkbaar goed.

Interessant was dat voor het eerst een aantal groepen van de ideologische "overkant" te zien waren. Een revelerend is dat theatraal Moskou of Budapest veel en veel dichter bij ons staan dan b.v. Brazilië. Het Studio Theater van Moskou voerde een typische klucht op, genre Tante van Charlie komiek,